

Щорічна оцінка ділового клімату: 2015 (LEV ABСА)

Оксана Кузяків

Виконавчий директор ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», координатор аналітичного напрямку Програми USAID ЛЕВ

15 червня 2016

Інформація про опитування АВСА

АВСА

Annual Business Climate Assessment.

В перекладі українською мовою – Щорічна оцінка ділового клімату.

Здійснюється Програмою USAID «Лідерство в економічному врядуванні».

Це інструмент:

- (1) моніторингу та оцінки ділового клімату
- (2) виявлення бар'єрів на шляху розвитку малого та середнього бізнесу
- (3) формування переліку пріоритетних економічних, правових та регуляторних заходів (реформ) для покращення середовища ведення бізнесу в Україні.

Продукти:

- (1) щорічний аналітичний звіт
- (2) база даних, яка може використовуватися для різних аналітичних потреб
- (3) індекс ділового клімату та інші показники моніторингу ситуації в секторі МСП.

Методи збору інформації:

- (1) Опитування керівників або власників малих та середніх підприємств
- (2) фокус-групи з представниками бізнесу
- (3) глибинні інтерв'ю з представниками центральних та місцевих органів влади та місцевого самоврядування

Інформація про опитування АВСА(2): вибірка

Вибірка 1827 МСП:

- 502 респонденти – фізичні особи-підприємці
- 1325 – юридичні особи-підприємці

Репрезентативність за:

- Регіоном (*ФОП та юридичні особи*)
- Видом діяльності (*юридичні особи*)
- Розміром підприємств (*юридичні особи*)

Етапи відбору:

- *Групування МСП за розміром (кількість працівників), сферою економічної діяльності та регіоном*
- *Включення МСП до вибірки на підставі критеріїв, що визначають цільову сукупність*
- *Підвищено квоту МСП у вибірці для Вінницької, Дніпропетровської, Львівської, Одеської, Тернопільської та Херсонської областей (не менше 75 інтерв'ю/область)*
- *Випадковий відбір потрібної кількості підприємств та фізичних осіб-підприємців в межах кожної групи відповідно до її розміру*

Вартість регулювання: визначення

«Ціна» дотримання регуляторних вимог (ЦР) складається з прямої вартості регулювань (ПВ) і непрямой вартості (НВ).

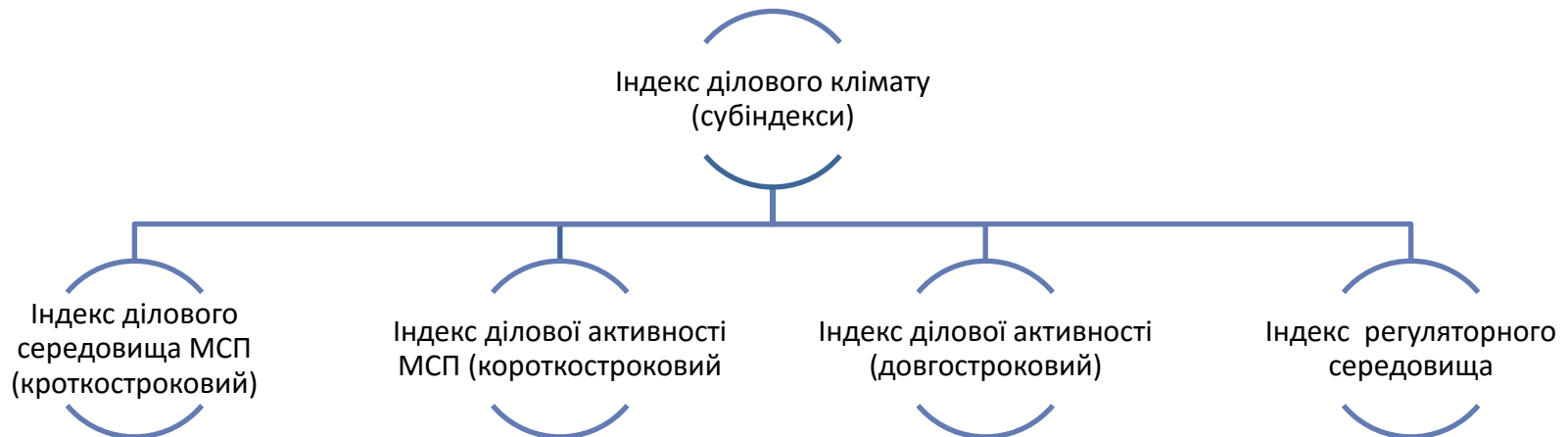
Пряма вартість ПВ виконання будь-якої процедури — це витрати в грошовій формі, які несе підприємство протягом всієї процедури, вона включає як офіційні, так і неофіційні платежі.

- *Прямі офіційні платежі (ОП)* складаються з: офіційних зборів та мит, нотаріальних платежів, штрафів, тощо.
- *Неофіційні платежі (НП)* — витрати, спрямовані на прискорення виконання процедури або полегшення наслідків застосування процедури для підприємства — складаються з “доброчинних внесків” та хабарів.

Непряма вартість (НВ) — вартість робочого часу (РЧ) працівників підприємства, витраченого на операції, пов'язані з виконанням процедури.

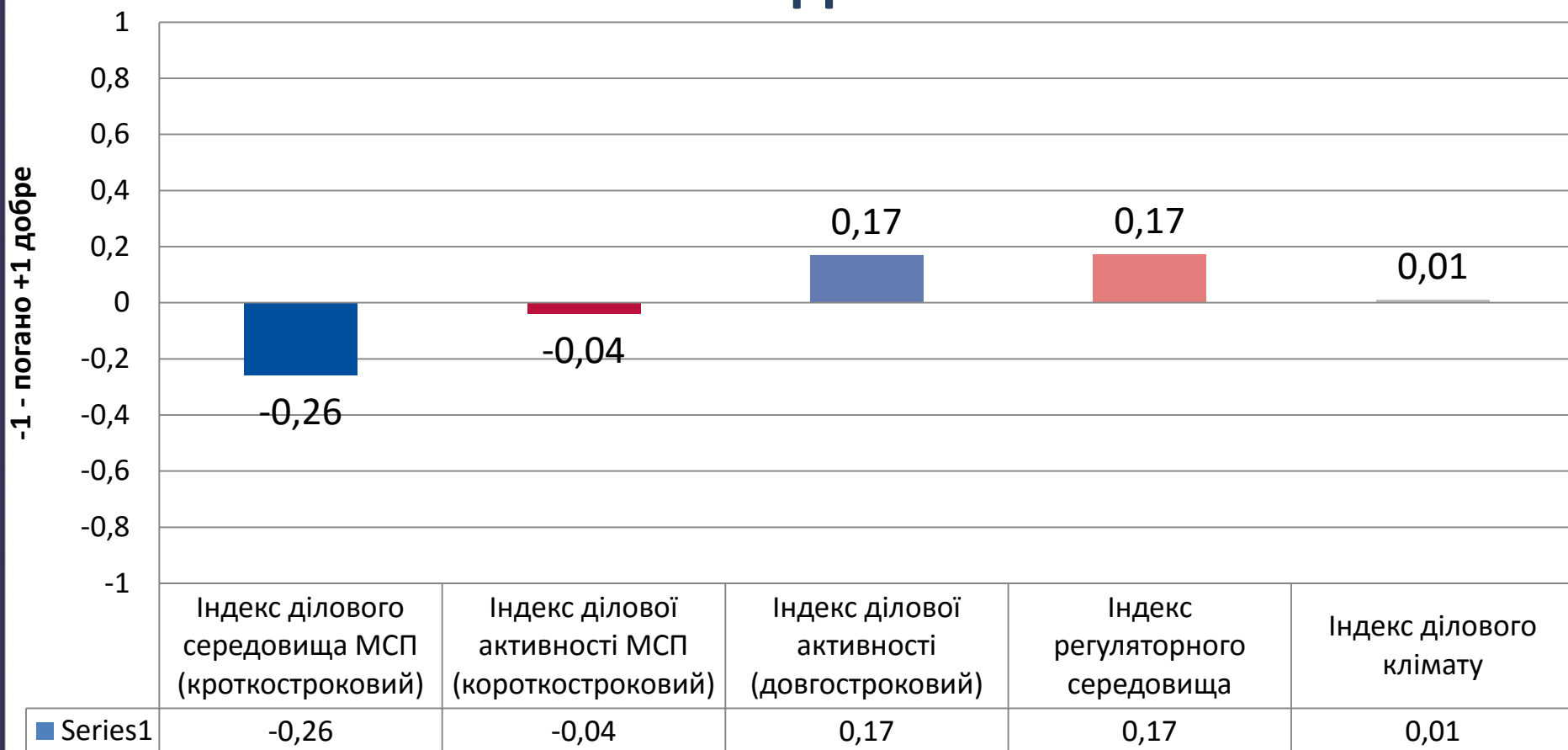
Індекси: перелік та методологія

- Індекс – це балансова оцінка, яка визначається як різниця між позитивними та негативними оцінками та очікуваннями. Коли підприємство відповідає, що показник збільшився (збільшиться), відповіді зараховуються як +1, якщо він не змінився (не зміниться) — як 0 і якщо зменшився (зменшиться) – як -1. Максимальне значення індексу дорівнює 1, мінімальне – -1.
- *Індекс ділового клімату ABCA* є інтегрованим показником, який характеризує різні аспекти ситуації в секторі МСП та регуляторного клімату.

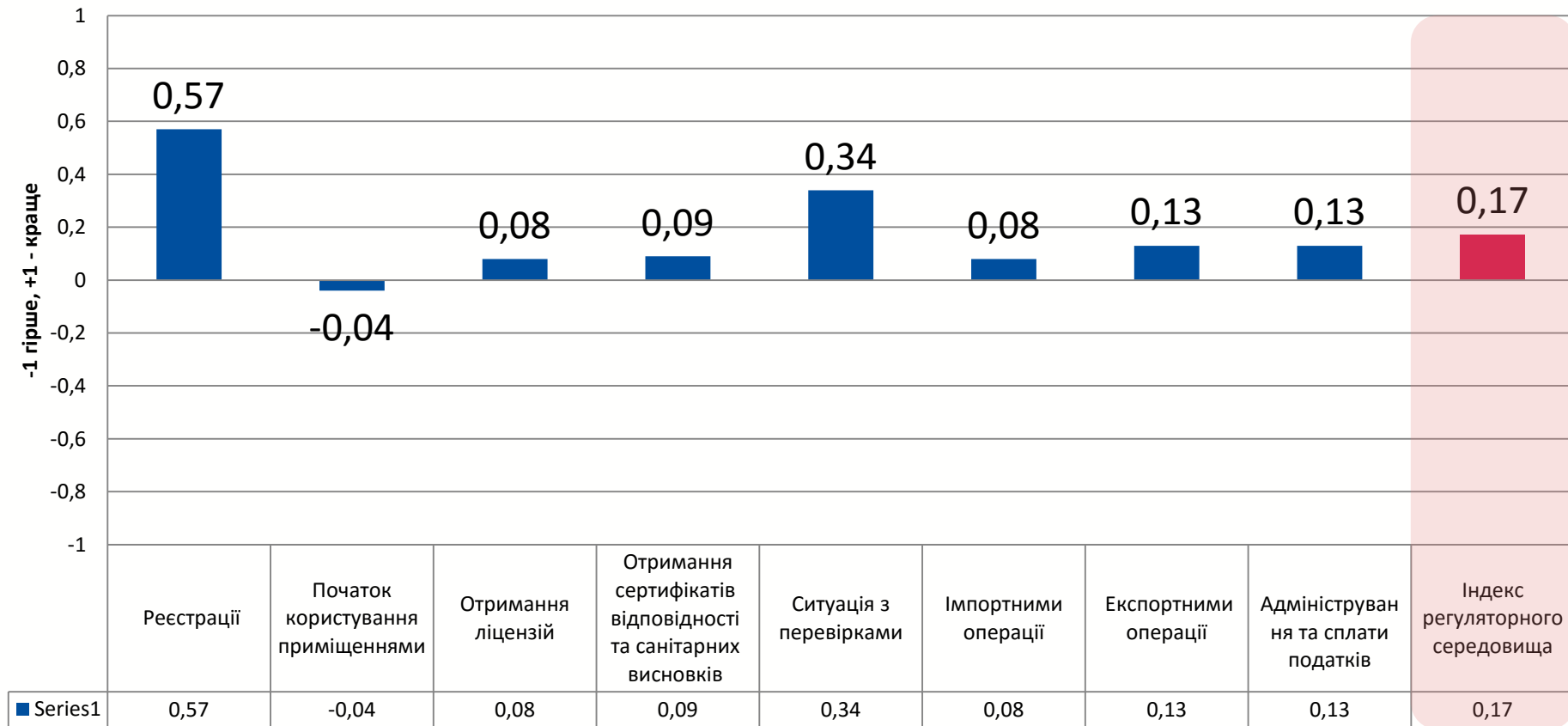

ІНДЕКСИ

Індекс ділового клімату та його складові

Індекси: зміни в процесах та умовах регуляторних процедур

ДІЛОВИЙ КЛІМАТ

Оцінки та очікування МСП: піврічна перспектива

Ділове середовище

- 48,5% респондентів вважають ділове середовище поганим, 45,2% – задовільним. Лише 6,4% опитаних оцінюють його позитивно (**індекс* = -0,42**)
- 38,7% респондентів вважають, що ділове середовище в Україні погіршиться протягом наступних 6 місяців, 28,7% очікують покращення. 32,6% вибірки вважає, що воно не зміниться (**індекс* = -0,1**)

Ділова активність

- 56,2% оцінює фінансово-економічну ситуацію на підприємстві задовільно. 30% вважають її поганою, 13,7% – доброю (**індекс* = -0,16**)
- 34,7% опитаних очікують покращення фінансово-економічної ситуації протягом наступних 6 місяців, 27% очікують погіршення. 38,3% вважають, що вона не зміниться за цей час (**індекс* = 0,08**)

**Індекс визначається як різниця між позитивними та негативними оцінками та очікуваннями, де позитивні оцінки та очікування відповідають значенню «1», а негативні – «-1». Відповідно, максимальне значення індексу дорівнює 1, мінімальне – -1.*

Оцінки та очікування МСП: дворічна перспектива

Зайнятість

- 44% підприємств скоротили кількість працівників протягом останніх двох років, 36% не змінили кількості зайнятих, 20% – збільшили (**індекс* = -0,24**)

Ділова активність

- У 40,5% ділова активність підприємства скоротилася за останні два роки, 29,5% відмітили зростання ділової активності підприємства. Для 30% опитаних підприємств обсяги діяльності за цей час не змінились. (**індекс* = -0,11**)
- 53% планують розширити діяльність та збільшити ділову активність підприємства протягом наступних двох років. 39% планують залишити діяльність на поточному рівні, а 8% мають плани її скоротити (**індекс* = 0,45**)

**Індекс визначається як різниця між позитивними та негативними оцінками та очікуваннями, де позитивні оцінки та очікування відповідають значенню «1», а негативні – «-1». Відповідно, максимальне значення індексу дорівнює 1, мінімальне – -1.*

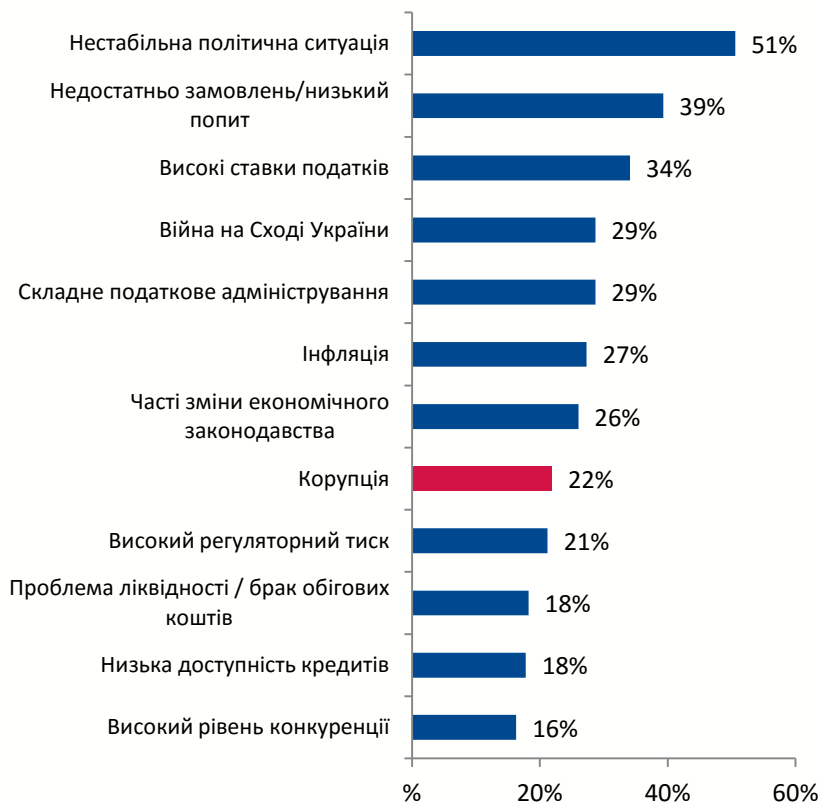
Основні фактори, що обмежують зростання бізнесу (1)

У цьому запитанні респонденти могли вибрати більш, ніж один варіант відповіді.

Основні фактори, що обмежують зростання бізнесу (2)

Підприємства-юридичні особи

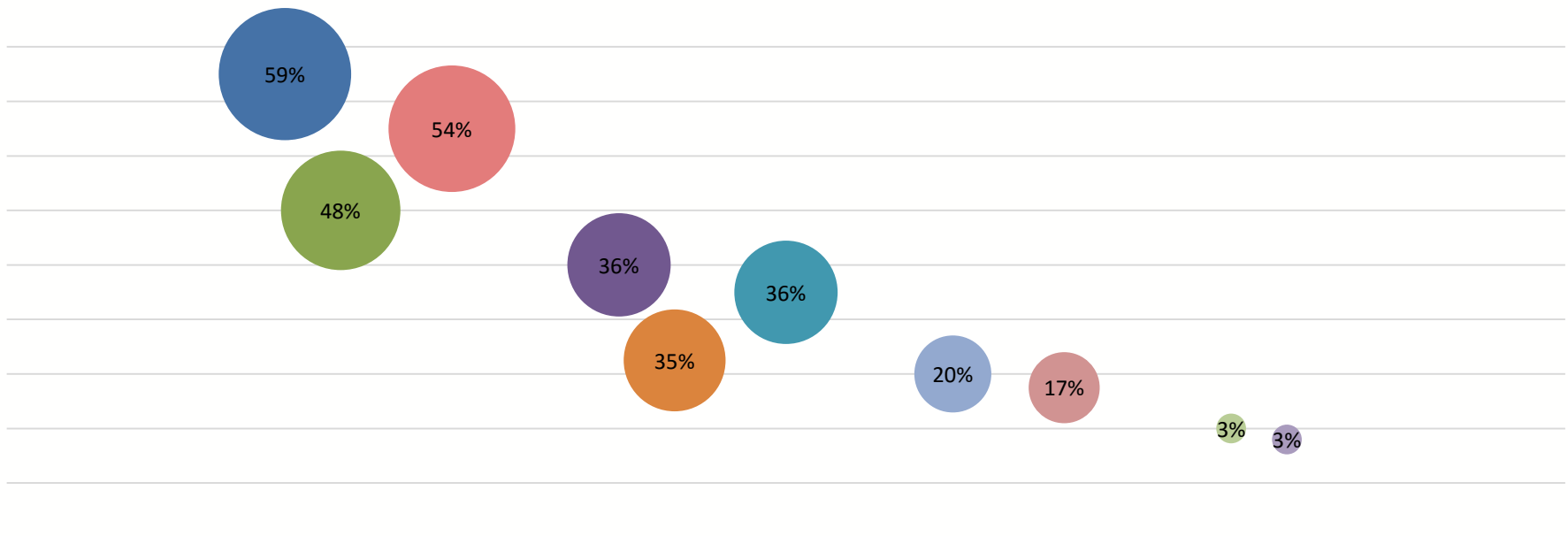
Фізичні особи-підприємці

У цьому запитанні респонденти могли вибрати більш, ніж один варіант відповіді.

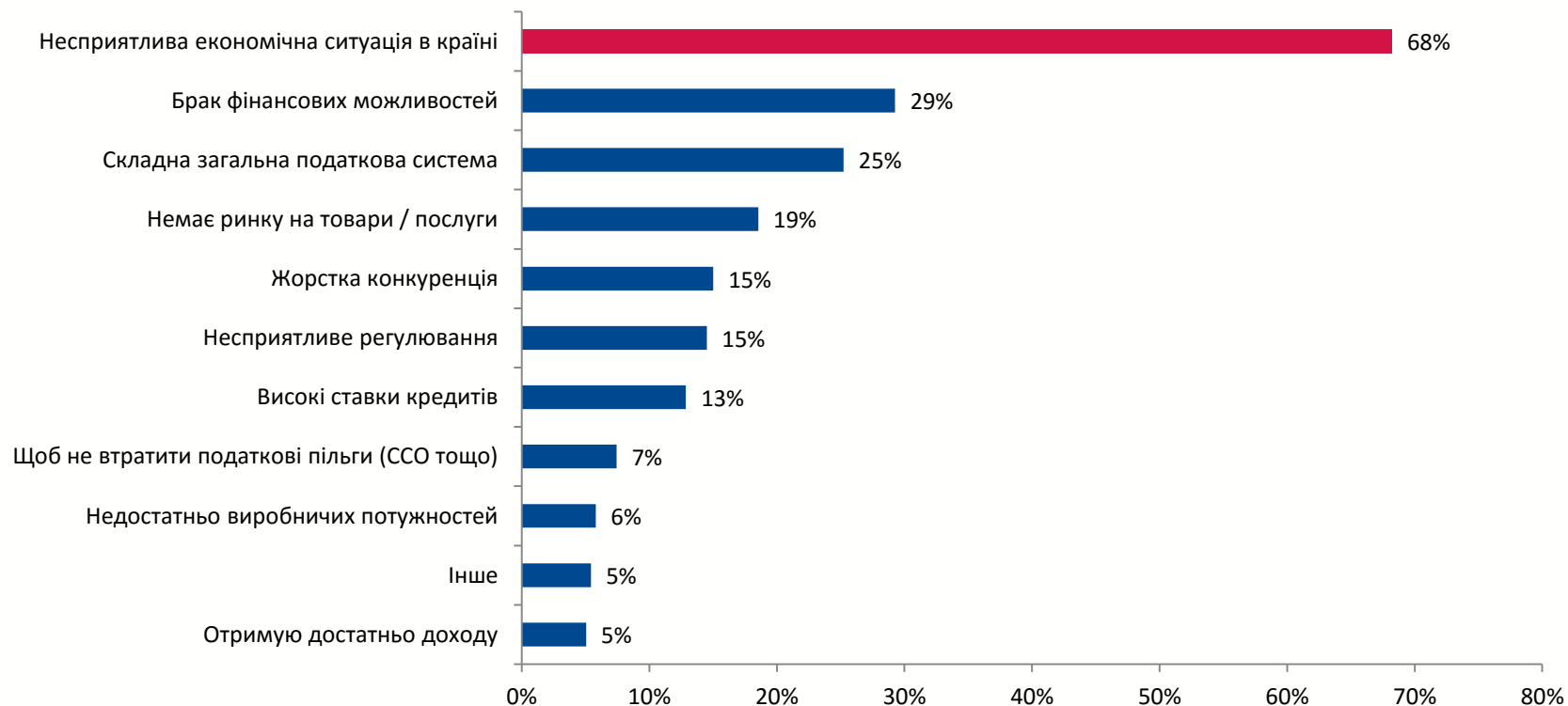
Основні фактори, що обмежують зростання бізнесу (3)

За допомогою факторного аналізу було виділено основні групи факторів, що обмежують зростання бізнесу

- Війна та нестабільна політична ситуація
- Податки та адміністрування на фоні частих змін законодавства
- Несприятлива економічна кон'юнктура (брак попиту на фоні високої конкуренції)
- Обмежений доступ до коштів
- Корупція спричинена складним та обтяжливим регулюванням
- Валютне регулювання та інфляція
- Брак кваліфікованих працівників та модернізованих потужностей
- Неєфективність державного апарату
- Проблеми з енергопостачанням
- інше

Основні перешкоди для розширення діяльності в наступні 2 роки

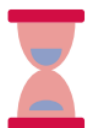

У цьому запитанні респонденти могли вибрати більш, ніж один варіант відповіді.

ХАРАКТЕРИСТИКИ МСП

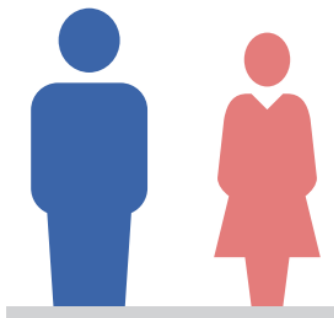
Характеристики МСП (1)

Середній вік

45 РОКІВ

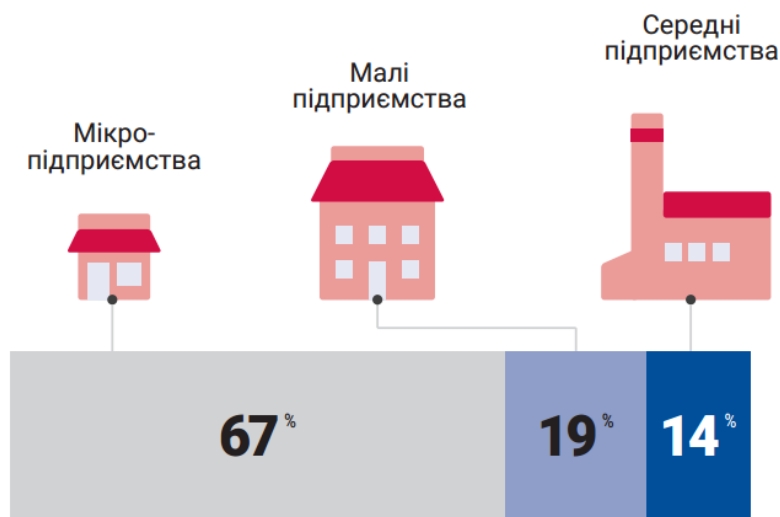
Стать

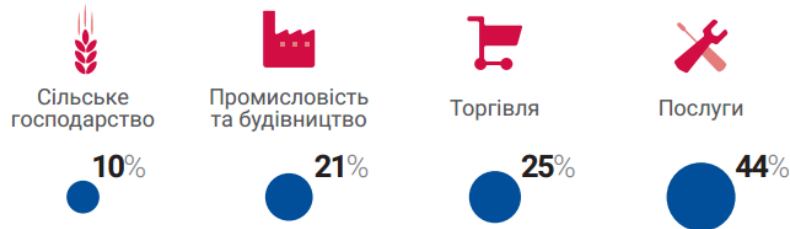
51%
чоловіків

49%
жінок

Розподіл за розміром

Галузі

Маркетинг

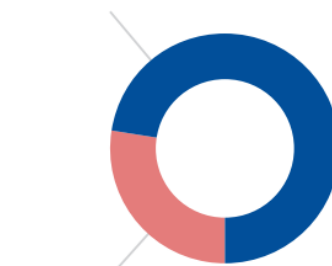

52%

мають відділ або працівника, відповідальних за маркетинг

Організаційні форми

72,5%
юридичні особи

27,5%
фізичні особи-підприємці

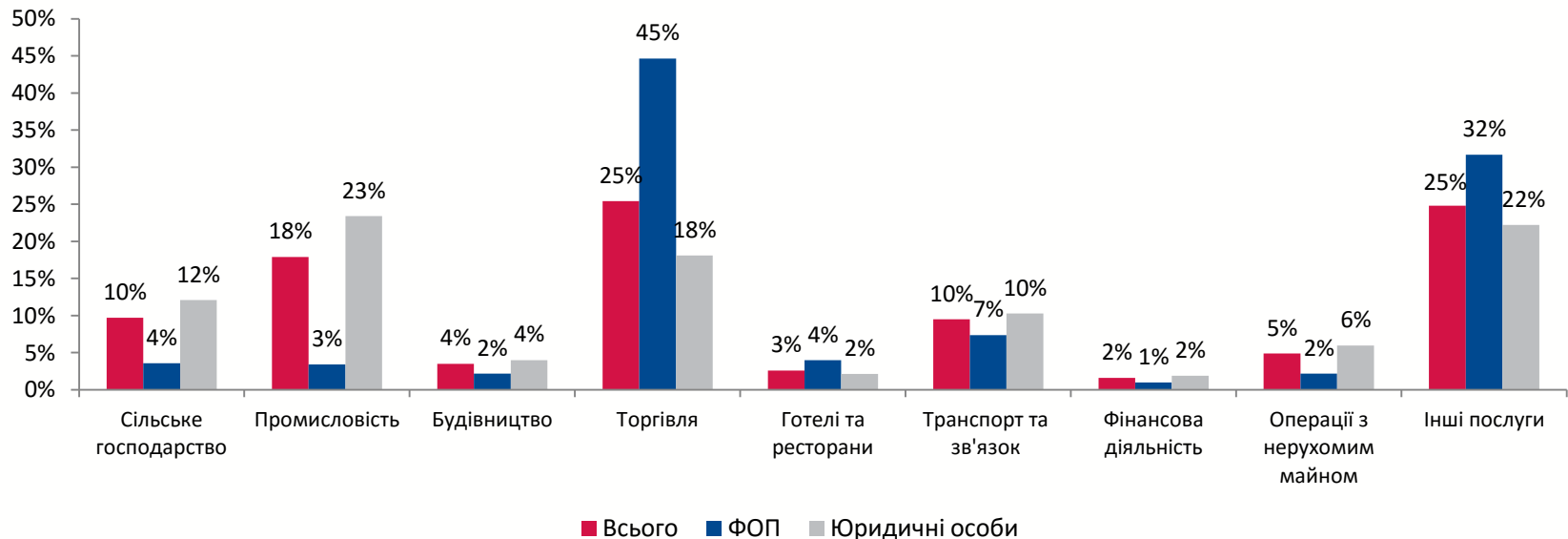

Характеристики МСП (2)

- Середній вік респондентів – **44,5 років** (жінок – 45 років, чоловіків – 44 роки)
- 22% респондентів – до 35 років, 48% – від 36 до 50 років, 30% – від 51 року
- На мікропідприємствах працює в середньому **5 осіб**, на малих підприємствах – **26 осіб**, на середніх – **110 осіб**
- Для 51% респондентів основними споживачами виступають фізичні особи, 45% назвали основним споживачем юридичних осіб
- Постачальниками переважно виступають юридичні особи (для 83% тих опитаних, які мають постачальників)
- Більшість опитаних підприємств працюють на рівні міста, області або всієї України
- 54% опитаних МСП не планують виходити на нові ринки впродовж наступних трьох років. Інші – на ринки України, ЄС, інших країн

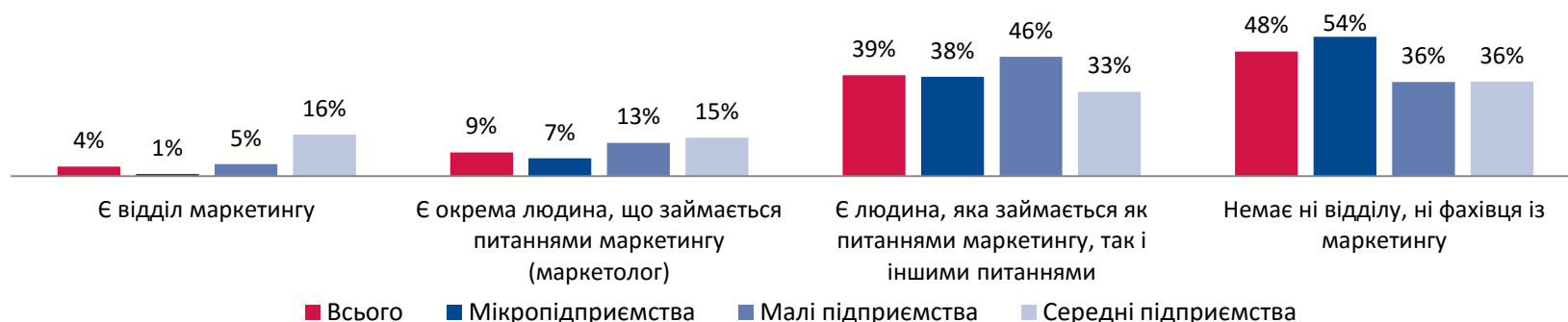
Характеристики МСП (3)

- Опитані підприємства працюють переважно у галузі торгівлі (особливо фізичні особи-підприємці), промисловості (особливо юридичні особи) та послуг

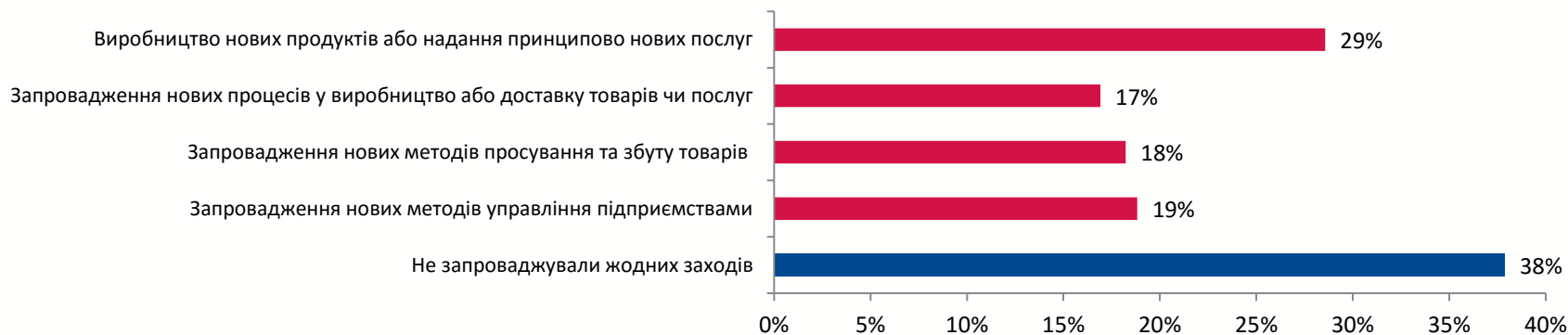

Маркетинг та інновації

- Маркетинг: з обмеженими силами

- Інновації: нові продукти та послуги*

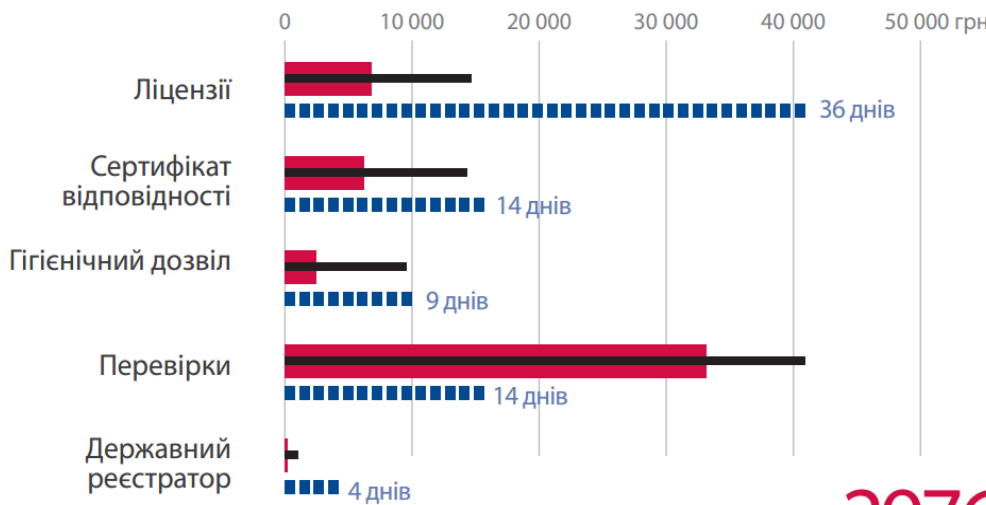

*У цьому запитанні респонденти могли вибрати більш, ніж один варіант відповіді.

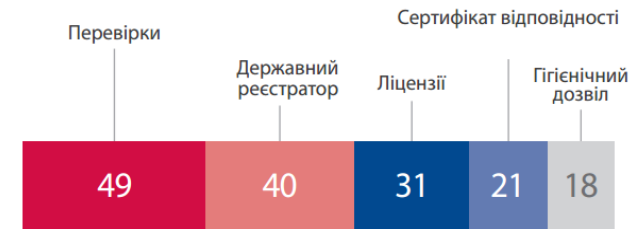
«ЦІНА» РЕГУЛЮВАННЯ

Вартість дотримання регуляторних вимог МСП України

- Прямая вартість дотримання регуляторної процедури (грн.)
- Річна оцінка загальної вартості (включаючи пряму та непряму вартість) дотримання регуляторних процедур МСП у 2015 році
- Часові витрати на дотримання регуляторної процедури (днів)

Частка кожної з регуляторних процедур у загальних витратах, %

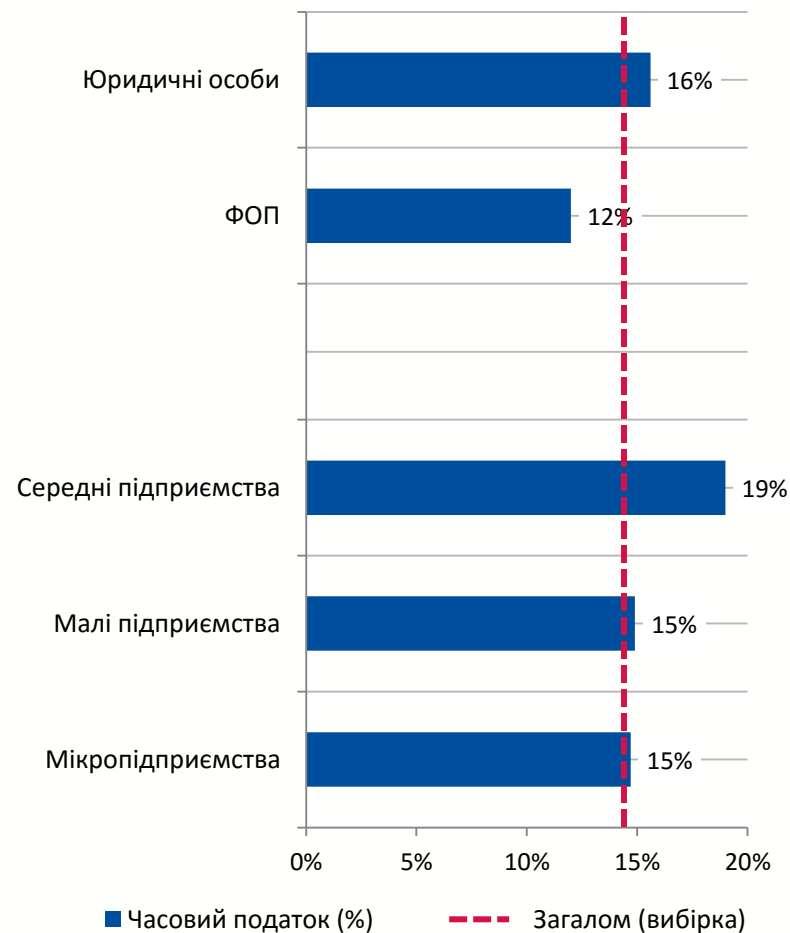

29760,71 ГРН
річна оцінка вартості ведення бізнесу у 2015 році*

*Річна оцінка вартості ведення бізнесу є усередненою оцінкою та розрахована на основі загальної вартості зазначених процедур (включає пряму вартість – грошові витрати, які несе підприємство протягом процедури, та непряму вартість - вартість робочого часу працівників підприємства, витраченого на операції, пов'язані з виконанням процедури), із врахуванням «ваги» кожної процедури у загальних витратах. Зазначена сума не включає ряду інших витрат, зокрема, дотримання вимог податкового законодавства, витрат, пов'язаних з експортними та імпортними операціями тощо, тому реальний показник може бути набагато більшим.

Часовий податок

- Часовий податок - відсоток часу, який керівництво МСП витрачає на спілкування з державними службовцями, намагаючись виконати вимоги тих чи інших регулювань
- Середнє значення часу, присвяченого спілкуванню з органами влади у керівництва, для усіх опитаних становить **14,6%**
- Між підприємствами різних форм власності існує статистично значуща різниця за показником
- Серед юридичних осіб, мікро та малі підприємства не відрізняються за часом, що витрачається на комунікацію із владою.

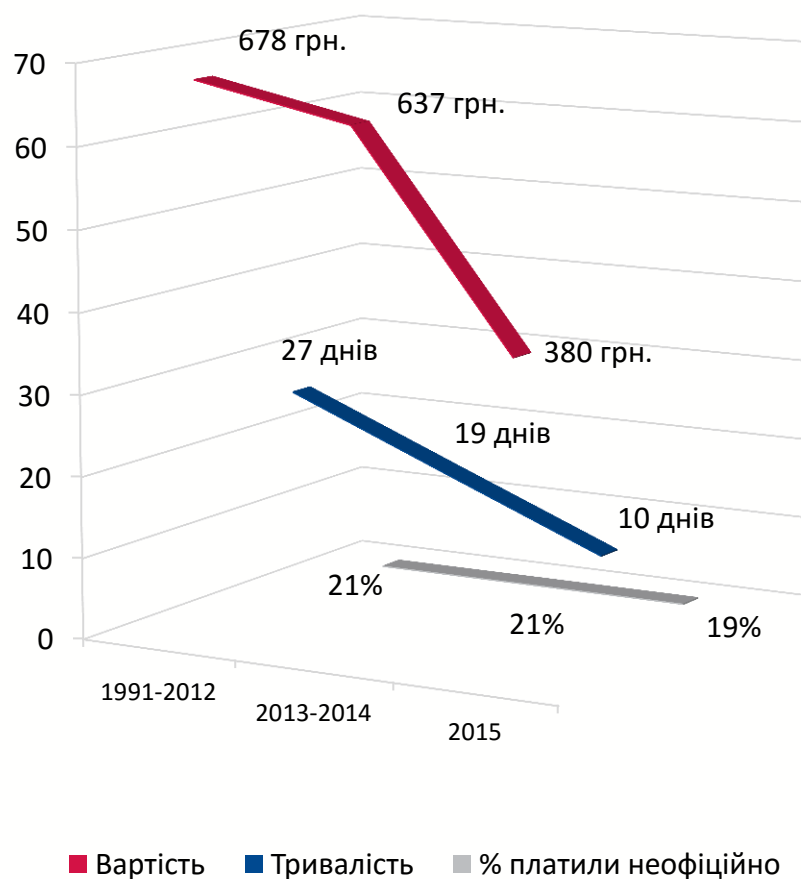

Реєстрація/перереєстрація (1)

- Реєстрація підприємства – це комплекс дій по створенню суб'єкта господарювання будь-якої організаційно-правової форми та/чи їх структурних підрозділів.
- Перереєстрація у разі зміни форми власності, організаційної форми або назви підприємства здійснюється в порядку, встановленому для реєстрації.
- В першу чергу суб'єкт підприємницької діяльності має зареєструватися у Єдиному державному реєстрі / зареєструвати зміни до відомостей ЄДР.
- Орієнтовна тривалість та вартість (за ст.25, ст. 10 ЗУ 191-VIII від 12.02.2015):
 - › юридична особа: у день надходження передбачених документів, 0,05 мінімальної заробітної плати (60,9 грн.);
 - › фізична особа-підприємець: не пізніше наступного робочого дня після надходження документів, 0,02% (24,36 грн.).
- Після етапу державної реєстрації суб'єкт підприємницької діяльності має зареєструватися в інших державних органах та установах (залежно від організаційно-правової форми підприємства, сфери діяльності тощо).

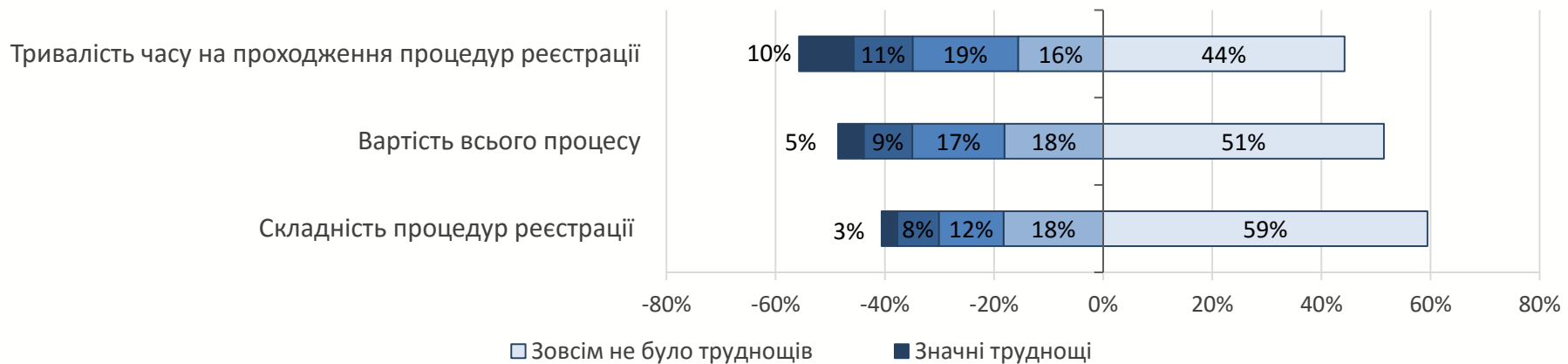
Реєстрація/перереєстрація (2)

- Повна процедура у 2015 році тривала 10,5 днів та коштувала в середньому 380 грн.
- Витрати на реєстрацію (перереєстрацію) у ЄДР: 3,6 дня та 241 грн.
- Розміри витрат у 2015 році та у попередні періоди свідчать про стабільне зниження як загальної тривалості, так і вартості реєстраційної процедури.
- Частка респондентів, які при реєстрації платили хабарі хоча б в один орган у 2015 році становила 18,6%.
- Послугами посередників у 2015 році користувалися 13,4% підприємств:
 - › Часові витрати – 5,4 дня;
 - › Фінансові витрати – 1002 грн.

Реєстрація/перереєстрація (3)

- Підприємці, які реєстрували бізнес у 2015 році, частіше повідомляють про відсутність труднощів як з тривалістю та вартістю процесу реєстрації, так і з його складністю
- Індекс проблемності процедури 0,98 (де 0 – зовсім не було труднощів, 4 – значні труднощі)

Більшість МСП відзначає спрощення процесу реєстрації порівняно з 2012 роком. (63,4% проти 7,0%, 29,6% наголосили на відсутності змін)

Ліцензування (1)

- Ліцензія - документ, що надається органом ліцензування, на право провадження суб'єктом господарювання визначеного ним виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню
- Суспільні відносини у сфері ліцензування видів господарської діяльності регулюються ЗУ «Про ліцензування видів господарської діяльності»
- У випадку окремих видів господарської діяльності:
 - › ЗУ «Про банки і банківську діяльність»
 - › ЗУ «Про телебачення і радіомовлення»
 - › ЗУ «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів»
- Строк прийняття рішення та плата за видачу ліцензії:
 - › На загальних підставах: 10 днів, разова плата в розмірі однієї мінімальної заробітної плати (1218 грн.), видається безстроково
 - › Виробництво і торгівля алкогольними напоями та тютюновими виробами: 30 днів, щорічна плата в розмірі 780 гривень, видається терміном на 5 років

Ліцензування (2)

- Ліцензійне покриття у 2015 році становить 31,3%
- Одне підприємство має в середньому **1,9** ліцензії
- На зменшенні кількості ліцензій порівняно з 2012 роком наголосили 13,0% підприємств, на збільшенні – 8,1%
- Тривалість отримання однієї ліцензії – **36,4 дня**
- Пряма вартість отримання однієї ліцензії становить **6841 грн**:
 - › Офіційні платежі – **3945 грн**.
 - › 32,0% платили за проведення експертизи та оцінки
 - › 34,3% платили за нотаріальні посвідчення
 - › 18,2% використовували послуги юристів/посередників
 - › Неофіційні витрати (добровільні/неофіційні платежі) мали 13,2%
- Загальна вартість процедури (включаючи непрямі витрати): **14713 грн**.

Спрощення ситуації з ліцензуванням відзначили 27,7% підприємств, ускладнення – 19,4%, про відсутність змін сказали 52,9% респондентів

Регулювання продукції та послуг (1)

- Сертифікація - підтвердження відповідності третьою стороною, яке стосується продукції, процесів, послуг, систем або персоналу.
- Сертифікат відповідності - документ, що підтверджує виконання визначених вимог, які стосуються об'єкта оцінки відповідності (*ЗУ про технічні регламенти та оцінку відповідності*).
- Висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи (гігієнічний/санітарний висновок) - документ, що засвідчує відповідність (невідповідність) об'єкта державної санітарно-епідеміологічної експертизи медичним вимогам безпеки для здоров'я і життя людини
- Санітарно-гігієнічний висновок затверджується відповідним головним державним санітарним лікарем і є обов'язковим для виконання власником об'єкта експертизи (*ЗУ Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення*).

Регулювання продукції та послуг (2): сертифікат відповідності

- Сертифікат відповідності є необхідним для 20,7% опитаних підприємств
- Сертифікація товарів та послуг здійснюється в середньому **4,4 рази** на рік
- Отримання одного сертифікату відповідності займає **14,3 дня**
- Загальна вартість сертифікату становить **6263 грн.**:
 - › Офіційні платежі – **4760 грн**
 - › 11,6% МСП оплачували послуги юристів та посередників
 - › 11,2% повідомили про добровільні внески та неофіційні платежі
- Загальні витрати на отримання сертифікату (враховуючи непряму вартість), становлять **14381 грн.** на рік

Регулювання продукції та послуг (3): санітарний (гігієнічний) дозвіл

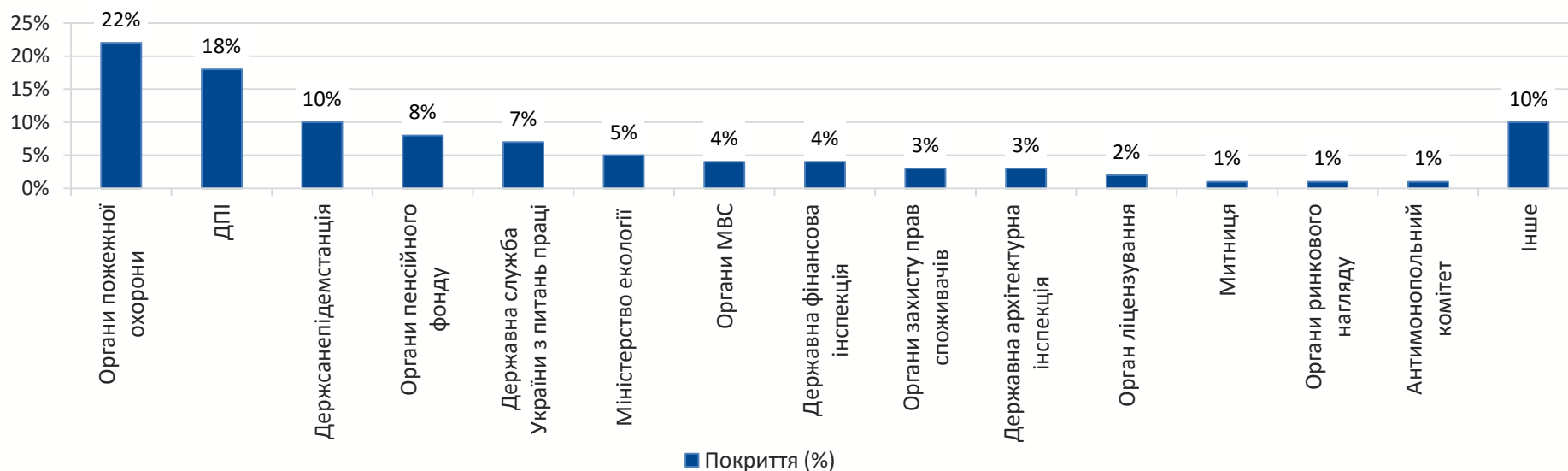
- Санітарні та гігієнічні дозволи на продукцію/послуги отримують 17,6% опитаних МСП
- Середня тривалість отримання одного дозволу становить **9,0 днів**
- Загальні витрати на отримання дозволу – **2673 грн.**, з них:
 - › Офіційні платежі становили **1077 грн.**
 - › 43% МСП платили за проведення експертизи/оцінки
 - › 16% платили за нотаріальні посвідчення
 - › Послугами юристів/посередників користувалися 7% підприємств
 - › Добровільні та неофіційні внески робили 11% МСП
- Річна вартість процедури (враховуючи непрямі видатки) становить **9537 грн.**

Спрощення процесів отримання сертифікатів відповідності та санітарних висновків відзначають 21,2% МСП, ускладнення - 12,2%

Інспекції (1)

- Протягом 2015 року діяв мораторій на проведення перевірок, який регулювався двома нормативними актами:
 - › *ЗУ №71 «Про внесення змін у Податковий кодекс України та деякі законодавчі акти України щодо податкової реформи», період дії 2015-2016 рр.*
 - › *ЗУ №76 «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України», період дії – до 30.06.2015 р.*
- Положення мораторію не поширювалися на перевірки ДФС та Держфінінспекції, на перевірки наявності ліцензій за деякими виключеннями
- Дія мораторію не поширювалася на перевірки з дозволу КМУ, за заявою платника податків

Інспекції (2)

- 48,8% опитаних МСП перевірялися принаймні одним органом у 2015 році, частота інспекцій склала в середньому 3,8 рази
- 53,7% респондентів відзначили зменшення кількості перевірок у порівнянні з 2012 роком, тоді як лише 3,4% - їх збільшення
- Найбільше покриття мали перевірки органами пожежної охорони (22,4% респондентів), Державною податковою інспекцією (17,8%) та Державною санітарно-епідеміологічною службою (9,9%)

Інспекції (3)

- Найбільше часу забирали перевірки ДПІ: підприємства перевірялися в середньому 2 рази та витрачали щоразу 7,8 дня
- Загальна тривалість інспекцій для одного МСП становила 13,8 дня у 2015 році
- 37,8% МСП мали витрати внаслідок перевірок, в середньому 33141 грн., в тому числі:
 - › Штрафи (34,7%)
 - › Неофіційні платежі (6,0%)
 - › Конфіскація майна або продукції (1,0%)
- Річна вартість процедури (враховуючи непрямі видатки) становить 40938 грн.

МСП відзначають спрощення ситуації з перевітками: 41,6% порівняно з 7,3% респондентів, які відзначили ускладнення. На відсутності змін наголосили 51,2%

Регулювання зовнішньоекономічної діяльності

- Переміщення через митний кордон України товарів та інших предметів підлягає митному оформленню, порядок якого визначається розділом XI Митного кодексу України
- Тривалість митного оформлення товарів та пов'язані з цим витрати визначаються кожною митницею окремо, залежно від характеру товару, обсягу товарної партії, від того, чи підлягає той або інший товар перевірці інших контролюючих служб
- Додатково, відповідно до ст. 38 Господарського Кодексу України, Кабінет Міністрів України може встановлювати перелік товарів та послуг, імпорт та експорт яких здійснюється суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності лише за наявності ліцензії
- Відповідність імпортованої продукції вимогам норм і стандартів, що діють в Україні має підтверджуватися сертифікатом відповідності чи свідоцтвом про визнання відповідності

Регулювання імпорту (1)

- У 2015 році імпортували сировину/обладнання 8,1% МСП
- Середня частота операцій з імпорту: 10,6 разів за 2015 рік
- 45,1% МСП отримували сертифікат відповідності імпортованої продукції, витрачаючи в середньому 4,8 дня та 4340 грн.:
 - › 3 них офіційні платежі склали 3247 грн.
 - › 24,5% підприємств використовували послуги юристів/посередників.
 - › 8,5% підприємств здійснювали добровільні та неофіційні платежі
- Додатково, 36,3% опитаних імпортерів отримували попередні дозволи/ліцензії на імпорт
- Проходження митниці займало в середньому 3,1 дня та коштувало 11785 грн. щоразу:
 - › 3 них офіційні платежі – 9963 грн.
 - › 19,1% підприємств повідомили про сплату неофіційних платежів
 - › 3,6% МСП повідомили про сплату штрафів та конфіскацій

Регулювання імпорту (2)

- За більшістю аспектів імпорту МСП не мали проблем (індекс «проблемності» 0,95, де 0 – не було труднощів, 4 – значні труднощі)
- Найбільші складнощі у імпортерів викликає непередбачуваність ситуації з імпортом у кожному конкретному випадку (індекс 1,87)
- Для менших за розміром підприємств хабарництво є більшою проблемою: індекс 1,17 та 1,50 у групі мікро та малих підприємств, 0,68 – у групі середніх (загальний індекс 0,10)

Спрощення умов та процедури імпорту у 2015 році відзначили 30,7% респондентів, ускладнення – 17,3%

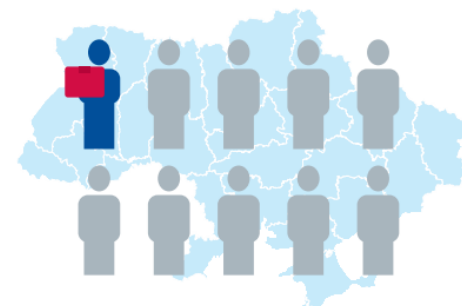

Регулювання експорту (1)

- Напрями експорту: **країни ЄС (50,3%** респондентів, насамперед Польща та Німеччина), **країни СНД (49,1%), США(7,3%), Китай (3,6%)**
- В середньому підприємства експортували **15,7 рази** на рік
- Дозвільні документи були необхідними для 41,0% різних МСП: 27,3% опитаних реєстрували контракт, 17,0% отримували дозволи та ліцензії та 27,9% - інші документи
- Проходження митниці забирало у підприємств **2,2 дня** та **1978 грн.** щоразу:
 - › Офіційні платежі – 1727 грн.
 - › 3% підприємств сплачували штрафні санкції
 - › 7% повідомили про хабарі
 - › Нічого не платили 44% респондентів

9%

опитаних МСП – експортери

1 → 2

у середньому одне МСП-експортер постачає продукцію у 2 країни

Регіони, у яких найбільше експортерів серед МСП

Регулювання експорту (2)

- Індекс проблемності експорту 0,73 (0 – не було труднощів, 4 – значні труднощі)
- За більшістю напрямків МСП не мали труднощів або мали незначні труднощі
- Основні проблеми у МСП викликає **неможливість передбачити, що очікує в кожному окремому випадку** (індекс 1,69) та обмеження експорту Росією (індекс 1,17)
- Хабарництво, як явище, під час здійснення експортних операцій викликає у МСП менше труднощів, порівняно з імпортом

Спрощення процесів і умов, пов'язаних з експортними операціями відзначили 28,5% МСП, ускладнення – 15,3%

Адміністрування податків (1)

27,3%

прибутку у вигляді податків у державні та місцеві бюджети

15,3%

часу, керівництво підприємства витрачає на виконання вимог законодавства щодо податків?

В середньому МСП сплачують до державного бюджету

4,6 ПОДАТКІВ

61%

МСП мають бухгалтерів, що працюють на повну ставку (в середньому 2 бухгалтера)

19,4%

МСП мають бухгалтерів, що працюють на неповну ставку (в середньому 1 бухгалтер)

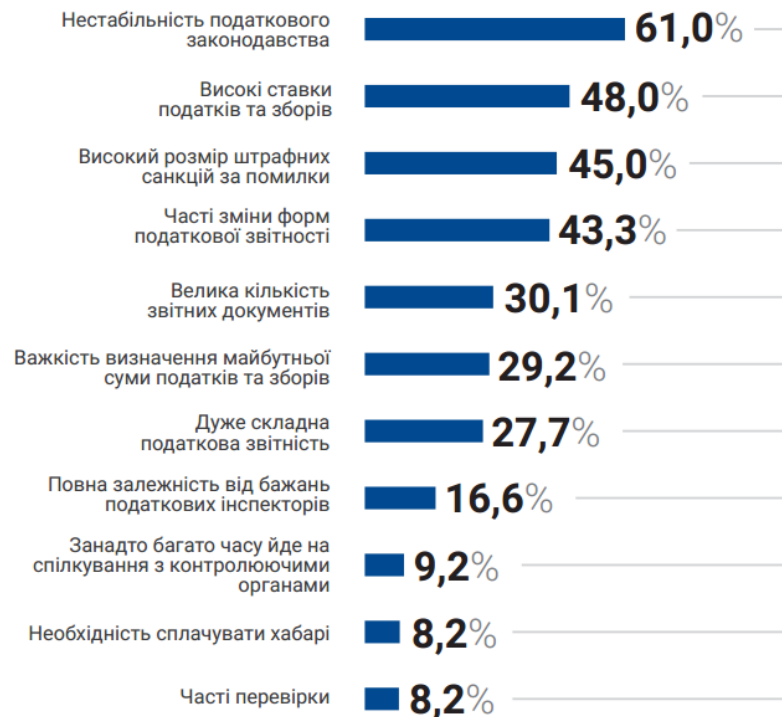

16%

МСП використовують послуги сторонніх фірм/бухгалтерів (в середньому 1 бухгалтер)

Найбільші складності у МСП викликають

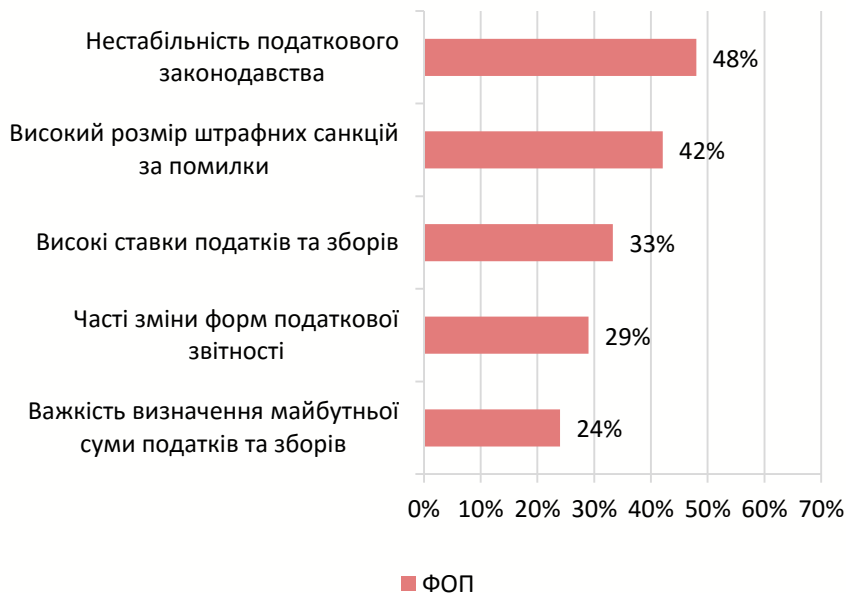
Адміністрування податків (2): основні проблеми

- **Нестабільність (часті зміни) законодавства та звітності – основна проблема**, з якою стикаються МСП («проблемність» на рівні 2,4 (де 0 – зовсім не було труднощів, 4 – значні труднощі)
- Труднощі, які виникають внаслідок **складності та обтяжливості податкового законодавства** МСП оцінили на рівні 1,9
- Найменше труднощів у МСП викликає **корупція, перевірки та неформальні відносини** («проблемність на рівні 0,9)

Адміністрування податків (3)

- На сплату податків ФОП витрачають 21,4% річного прибутку, юридичні особи – 30,0%
- Спрощення процесу адміністрування податків у 2015 році відзначили 34,7%, ускладнення - 26,2%
- Сприйняття респондентів свідчить про покращення умов насамперед для ФОП: 37,1% відзначили спрощення, 14,7% - ускладнення, тоді як серед юридичних осіб зазначені частки є рівними (33,9% та 30,5% респондентів відповідно)
- Процес та умови оподаткування викликають більше труднощів у юридичних осіб

Хабарництво: проблема чи спосіб уникнення проблем?

- Про неофіційні витрати повідомляють від 6,0% до 23,8% МСП залежно від процедури
- Корупція посідає лише 7 місце в рейтингу перешкод ведення бізнесу в 2015 році
- При визначенні проблем, які виникають у ході процедур, МСП не часто повідомляють про хабарництво:
 - › При імпорті хабарництво викликало значні труднощі у 18,3% МСП (індекс 1,1)
 - › При експорті - у 9,7% МСП (індекс 0,7)
 - › При оподаткуванні - у 8,2% МСП (індекс 0,6)
- Але:
 - › 82,3% МСП, вважають, що тіньовий сектор знаходиться у привілейованому становищі у порівнянні з підприємцями, які повністю офіційно працюють
 - › 55,8% респондентів погодилися, що підприємці схильні уникати реальних перевірок і тому дають хабарі інспекторам під час перевірок

— Неофіційні витрати при здійсненні процедури

БІЗНЕС ТА ВЛАДА

Довіра до суспільних інститутів (1)

Держава - це:

Перешкода
бізнесу

56%

Ворог
бізнесу

30%

Партнер
бізнесу

14%

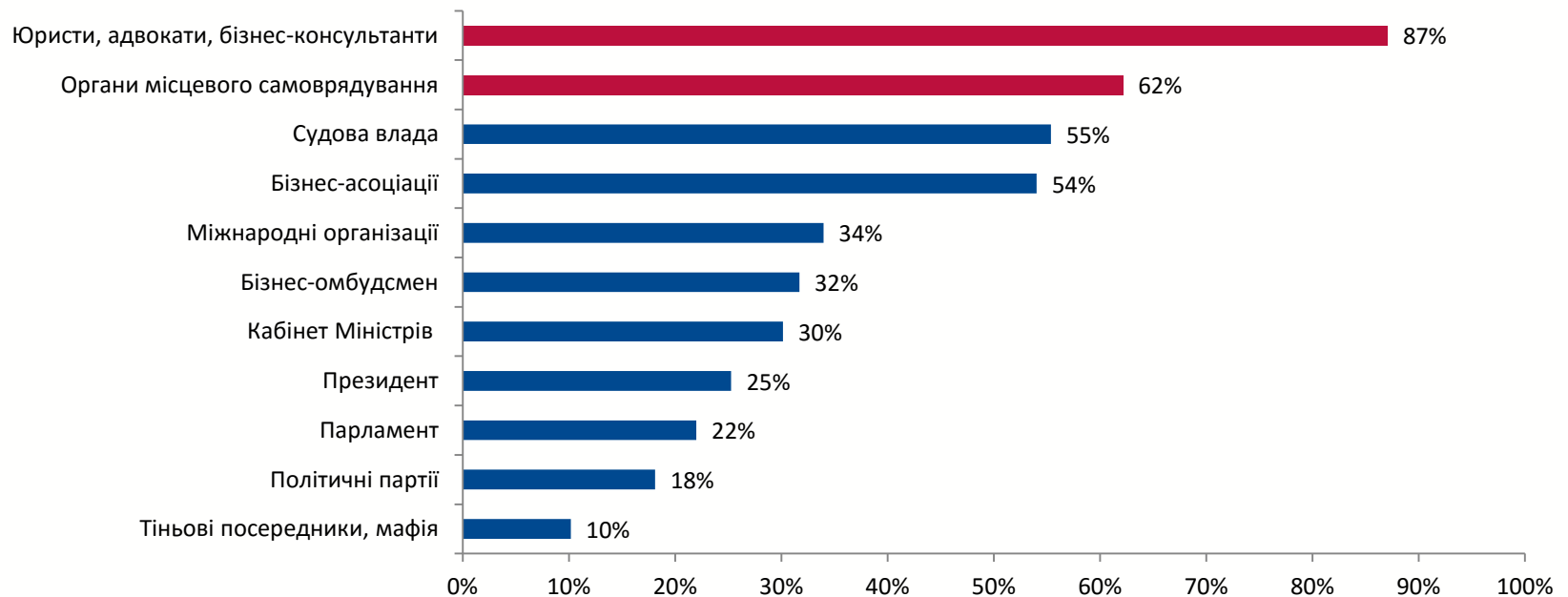
РАЗОМ ІЗ ЦИМ:

- Більшість опитаних (75%) не змогли назвати конкретні органи державної влади, які строюють перешкоди для бізнесу
- 6% опитаних вважають такими центральні органи влади, 5% -- назвали в якості такого органу податкову, 2% місцеві органи влади та самоврядування

Довіра до суспільних інститутів (2)

Приватний сектор та місцева влада – суспільні інститути, яким найбільше довіряють підприємці

У разі потреби, до яких з цих інститутів Ви б звернулися по допомогу при вирішенні питань, що стосуються ведення бізнесу*?

*У цьому запитанні респонденти могли вибрати більш, ніж один варіант відповіді.

Державна підтримка: очікування та досвід використання

- 60% опитаних вважають, що бізнесу потрібна непряма підтримка від держави, 29% – що потрібна пряма підтримка, і 11% – що не потрібна жодна підтримка
- 15% опитаних користувалися інструментами державної підтримки, решта 85% не користувалися
- Для тих, які користувалися, цими інструментами були, як правило, дзвінки на «гарячу лінію» в державні органи, фінансова допомога і кредити, пільги, а також навчання, семінари і тренінги

Очікувані заходи державної політики з розвитку МСП

У цьому запитанні респонденти могли вибрати більш, ніж один варіант відповіді.

Найважливіші заходи державної політики підтримки та розвитку МСП

1

- Спрощення податкового адміністрування

2

- Зменшення кількості документів, необхідних для ведення підприємницької діяльності (дерегуляція)

3

- Створення єдиного інформаційного порталу для МСП

4

- Реформування податкової служби

5

- «Діджиталізація» частини адміністративних послуг

ВИСНОВОК

- Попри несприятливість умов, в яких відбувається економічна діяльність в країні, в короткостроковому періоді очікується тенденція до певного пожвавлення ділової активності в секторі МСП, яка має високі шанси стати сталою протягом наступних двох років за умови зменшення адміністративного тягаря для бізнесу.
- Чим скоріше МСП відчують результати реформ, яких вони очікують, тим швидшим може бути відновлення економічної активності в країні.

Дякуємо за увагу!

Наші контакти:

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій

www.ier.com.ua

institute@ier.kiev.ua

вул. Рейтарська 8/5-А, Київ 01030, Україна

тел. +38-044-278-6360

факс +38-044-278-6336